

ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ

Δύο άντρες θα την αγγίξουν,
και οι δύο παρά τη θέλησή της.
Ο ένας θα σπείρει τη ζωή και ο άλλος την υπόσχεση.

ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΤΣΑΒΕΑ

Ε.Η.
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Το χρώμα της βροχής
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Ζωγραφιά Τσαβέα
ΣΕΙΡΑ: Ελληνική λογοτεχνία
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Βασιλειάδου
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Εκδόσεις Έξη
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Εκδόσεις Έξη

Copyright © Ζωγραφιά Τσαβέα
Copyright © 2024 Εκδόσεις Έξη

ISBN: 978-618-5713-65-2

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν.2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται η κατ' οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και γενικώς αναπαραγωγή, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση σε οποιαδήποτε μορφή και εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Εκδόσεις Έξη
Λουίζης Ριανκούρ 13
11523 Αθήνα
Τηλ.: 211 4111078
www.ekdoseiseksi.gr
email: info@ekdoseiseksi.gr
facebook: Εκδόσεις ΕΞΗ

Ζωγραφιά Τσαβέα

ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ

Εκδόσεις Έξιν

Χαλκιδική, 1922

Ο Παναγής ο Μητσιάς, με τα μάτια καρφωμένα στη γη, χτυπάει με δύναμη το σβολιασμένο, κατάξερο χώμα με τη βαριά αξίνα που κρατάει σφιχτά στα δυο του χέρια. Οι κόμπιοι του ιδρώτα, που κυλάνε ασταμάτητα από το μέτωπό του, μουσκεύουν το μαντίλι που έχει δεμένο στον λαιμό κι οι τεντωμένοι μύες, στα γεροδεμένα μπράτσα, λες και θα σχίσουν τη μαυρισμένη σάρκα του, όμως αυτός δεν σταματάει μήτε στιγμή. Είναι απόλυτα προσπλωμένος σ' αυτό που κάνει, μιας κι έχει βάλει σκοπό να τελειώσει σήμερα αυτό το ξεχέρσωμα που τον παιδεύει μέρες τώρα. Δεν είναι μεγάλο το κομμάτι γης που προσπαθεί να κάνει γόνιμο, λίγες οργιές τόπος είναι, παρ' όλα αυτά είναι ακόμη λίγη επιπλέον γη που θα θρέψει την οικογένειά του. Από το χάραμα που πήγε στο Τσαΐρι, έτσι ονοματίζουν την περιοχή στην οποία βρίσκεται, δεν σταμάτησε στιγμή να δουλεύει. Μόνο το μεσημέρι έκανε ένα μικρό διάλειμμα, όταν ο ήλιος χτυπούσε κατάκορφα, ίσα για να κολατσίσει με λίγο βρεγμένο ψωμί και μια χούφτα σταφιδιασμένες ελιές. Κι ενώ τα

χέρια του κινούνται ασταμάτητα, ο νους του τρέχει αλλού. Λογαριάζει και ξαναλογαριάζει πόσους παράδες πρέπει να μαζέψει ακόμη, για να συμπληρώσει το ποσό που είναι αναγκασμένος να πληρώσει στον αφέντη για το κτήμα και το σπιτικό του. Βαρύ κι ασήκωτο το νοίκι, όμως, δόξα τω Θεώ, που ξεκουμπίστηκε ο Οθωμανός κι έχουν γλιτώσει τουλάχιστον απ' το χαράτσι της δεκάτης. Αν ήταν κι εκείνος ο φόρος, σίγουρα φέτος με την αναβροχιά που έχει, δεν θα τα έβγαζαν πέρα.

Μπορεί εδώ και δέκα χρόνια να ελευθερώθηκαν από τον Τούρκο, όμως σε εκείνον τον κάμπο, τον δικό τους, όλοι συνεχίζουν να είναι κολίγοι και ουσιαστικά σκλάβοι. Τα χώματα, στα οποία ζουν και δουλεύουν, ανήκουν όλα στον μεγαλοτσιφλικά, τον Δελή μπέν. Είκοσι πέντε χιλιάδες στρέμματα μ' αμπέλια και λιόδεντρα, σπαρτά και μπαξέδες, μπουστάνια και λιβάδια για βοσκή μα κι αμμουδερές ακτές, όλα είναι στην ιδιοκτησία του. Κι όχι μονάχα η γη, μα κι ό,τι έμβιο ζει και κινείται εκεί μέσα είναι υπό την εξουσία του, όπως και οι εκατόν είκοσι οικογένειες κολίγων που ζουν στο τσιφλίκι του. Ολόκληρη η περιοχή της Βολυκής δική του. Από τις Πόρτες και το κανάλι του Ξέρξη* στο πρώτο πόδι, ίσαμε τις Καλύβες στην αντικρινή πλευρά του Τορωναίου κόλπου** κι από τον γιαλό ίσαμε πάνω στα Χασικοχώρια, όλα στα χέρια του. Ο μπέης έχει χάσει το μέτρημα πια. Ακόμη και

* Διώρυγα της Ποτίδαιας.

** Κόλπος Κασσάνδρας.

τα άνυδρα ραχώνια, που ανήκουν στο Μετόχι του Άγιου, ακόμη κι εκείνα διεκδικούσε. Δεν του έφτανε η εύφορη γη που κατείχε, ήθελε κι άλλη. Αχόρταγο το μάτι του ανθρώπου. Τελικά, δεν κατάφερε να τα αφαιρέσει από το μοναστήρι και μερικοί από τους συντοπίτες του, που διαφωνούσαν με την ιεροσυλία του τσιφλικά, αποφάσισαν να δουλεύουν στα κτήματα του μετοχιού. Εκεί, εκτός των άλλων, έχουν και το προνόμιο να βόσκουν τα λιγοστά ζώα που έχουν στην κατοχή τους, χωρίς να πληρώνουν ενοίκιο βοσκής, όπως κάνουν όσοι είναι κολίγοι του μπέν και έχουν ζωντανά. Τι ζωντανά δηλαδή; Ένα-δυο γελάδια και δυο-τρεις κατσίκες, ίσα για να εξυπηρετούν τις ανάγκες της φαμίλιας τους.

Σκάβει και μετράει ο Παναγής τα αμέτρητα του μπέν, κουνώντας στωικά το κεφάλι. *Δεν βαριέσαι, φιλοσοφεί, όλα άχρηστα είναι. Κάποια μέρα, εμείς θα φύγουμε από τούτον τον κόσμο κι όλα αυτά εδώ θα μείνουν. Σάματις θα πάρει κάτι παραπάνω μαζί του ο τσιφλικάς;* Καθώς είναι αφοσιωμένος στο έργο και στους στοχασμούς του, ξαφνικά η άκρη του ματιού του πιάνει μια αστραπή να σχίζει τον καυτό αέρα και σε ελάχιστα δευτερόλεπτα την ακολουθεί μια δυνατή βροντή που ταραίζει την ακύμαντη σιγή του κάμπου. Υψώνει το κεφάλι παρατηρώντας τα βαριά σύννεφα που αρχίζουν σιγά-σιγά να μαζεύονται πάνω στον ορεινό όγκο που απλώνεται αρκετά χιλιόμετρα παραπέρα. Ανασπκώνει τους ώμους ξεφυσώντας καθώς σκέφτεται: *Πάλιβάλλεται ο Χολομώντας. Αστράφτει*

και βροντάει ο ουρανός. Μα... εδώ, δυστυχώς, δεν πρόκειται να ρίξει μήτε μια σταγόνα. Τούτος ο τόπος δεν τα έχει καλά με τη βροχή.

Απ' όταν θυμάται τον εαυτό του, όσα σύννεφα κι αν μαζεύονταν στον ουρανό, για έναν παράξενο λόγο, πήγαιναν κι άδειαζαν όλα πάνω στο βουνό που δέσποζε στο κέντρο σχεδόν της Χαλκιδικής. Φαίνεται πως το ύψος του τραβάει σαν μαγνήτης τα σύννεφα κι όλο το νερό που κουβαλούνε το ρίχνουν στα δύσβατα χώματα και στους απότομους γκρεμούς του. Ας είναι όμως, ακόμη κι έτσι ευλογία είναι, μιας κι ο ποταμός, σαν σερνάμενο ιερό φίδι, θα φέρει το νερό στα χώματά τους και θα το εκμεταλλευθούν όσο περισσότερο μπορούν, πριν αυτό κυθεί στη θάλασσα.

Ακουμπάει για λίγο στο στειλιάρι της αξίνας του, αγναντεύοντας το ψηλό καταπράσινο βουνό που ορθώνεται πέρα προς τα βορειοανατολικά. Τούτη την ώρα μεγάλη μαυρίλα το σκεπάζει, μα ο Παναγής δεν σκιάζεται, ούτε φοβάται πως θα βραχεί, γιατί είναι απόλυτα σίγουρος πως εδώ που βρίσκεται, δεν πρόκειται να ρίξει μήτε στάλα κι ένας Θεός ξέρει πόσο χρειάζονται τη βροχή τα κατάστεγνα κτήματά τους. Τον ξέρει καλά τον τόπο του καθώς και το κλίμα της περιοχής τους. Σαράντα δύο χρόνια ζει εδώ, από την ώρα που γεννήθηκε. Δεν έφυγε ποτέ. Μια ή δυο φορές να ταξίδεψε ως τη Θεσσαλονίκη, κι αυτή ήταν της ζωής του η πιο μακρινή διαδρομή. Κολίγος μια ζωή. Κι ο πατέρας μα κι ο παππούς του, ίσως κι ο προπάππος του, δεν είναι σίγουρος. Κολιγόπαιδα και τα

παιδιά του. Ευχή και καημός του, τα εγγόνια, όταν έρθουν με το καλό, να είναι ελεύθερα με δικό τους, κατάδικό τους βιος. Λίγο αλλά δικό τους. Κουνάει το κεφάλι, θέλοντας να διώξει τις μάταιες σκέψεις. Σκέψεις που τον τυραννούν από την ώρα που κατάλαβε τον εαυτό του. *Μα τι κάνω; Αποξενάστηκα κι η δουλειά περιμένει.* Φτύνει τις ροζιασμένες, σκληρές παλάμες να μαλακώσουν κι αρχίζει πάλι το σκάψιμο.

Η νύχτα τον βρίσκει να συνεχίζει αγόγγυστα το δύσκολο έργο του. Λίγο του έχει απομείνει ακόμη. Δεν του πάει η καρδιά να σταματήσει. Κάνει ένα τελευταίο κουράγιο. Το σχεδόν ολόγιομο φεγγάρι, καρφωμένο πάνω στον καθάριο ουρανό, με το αχνό φέγγισμά του τον βοηθάει. Βλέπει αρκετά καλά, κι ας έχει περάσει η ώρα. Ξέρει πως στο σπίτι θα ανησυχούν, όμως θέλει οπωσδήποτε να τελειώσει άποψε. Κανένας δεν ξέρει πού χάνεται αυτές τις μέρες, έχει σκοπό να κάνει έκπληξη στην οικογένειά του. Αύριο, πρωί-πρωί, θα τους φέρει εδώ να τους δείξει το καινούργιο χωράφακι τους. Το μόνο που του έχει απομείνει, είναι να το περιφράξει για να το προφυλάξει από τα ζωντανά που βόσκουν σ' αυτά τα μέρη. Όμως αυτή τη δουλειά θα την κάνει μαζί με τα παλικάρια του, τους γιους του. Μόλις πριν λίγες μέρες τού μπήκε η ιδέα και χωρίς χρονοτριβή ζήτησε την άδεια από τον Τζούμα, τον αρχιεπιστάτη του τσιφλικιού. Τον παρακάλεσε να του επιτρέψει να καθαρίσει το μέρος δίπλα στον βάλτο, ούτως ώστε να γίνει αρόσιμο, κι εκείνος δέχτηκε, μιας κι από αυτό ακόμη

το κομματάκι γης θα έπαιρνε νοίκι. Στη σκέψη του Τζούμα, η ψυχή του σφίγγεται.

Τελειώνοντας, ρίχνει μια ματιά τριγύρω, κρεμάει στον ώμο το άδειο ταγάρι και κρατώντας την αξίνα στο χέρι, ανηφορίζει προς το χωριό. Ο νους του, όμως, συνεχίζει να είναι κολλημένος στον αρχιεπιστάτη και σ' αυτά που του σιγοψιθύρισε η γυναίκα του εψές το βράδυ. Κατάκοπος μα ευχαριστημένος επιστρέφει στο σπιτικό του. Η ώρα είναι προχωρημένη, κοντεύουν μεσάνυχτα, ποτέ του δεν άργησε τόσο, όμως χαλάλι. Η Φυλλιώ, η γυναίκα του, έξαλλη από την ανησυχία, τον αποπαίρνει.

«Πού είσαι επιτέλους, χριστιανέ μου; Έστειλα τα παιδιά να σε ψάξουν και δεν σε βρήκαν πουθενά. Μη με κάνεις να ανησυχώ, εδώ και ώρες έπεσε το σκοτάδι κι εσύ... στον κόσμο σου... Πού τριγυρνάς με λες; Πόνεσαν τα σπλάχνα μου από την αγωνία, δεν με λυπάσαι καθόλου πια;» Παρ' όλα τα νεύρα της, πλησιάζει βιαστικά κοντά του, να τον ακουμπήσει, να σιγουρευτεί πως είναι όλα καλά. Το χέρι της αυτόματα χαϊδεύει το μαυρισμένο, από τον ήλιο και τις σκόνες, πρόσωπό του. Τον κοιτάζει στα μάτια, διαβάζει την ικανοποίηση στην κουρασμένη όψη του και ξεφυσάει ανακουφισμένη. Όλα καλά, αποφασίζει. «Έλα να σου ρίξω λίγο νερό να ξεπλύνεις τα χώματα κι έπειτα θα σου βάνω να φας. Είμαι σίγουρη πως ξελιγώθηκες πάλι. Κάποια μέρα θα σε βρούμε σε καμιά μεριά λιπόθυμο από την πείνα». Η Φυλλιώ, ξαλαφρωμένη, πηγαίνει στο μικρό πηγάδι, τραβάει νερό με τον κου-

βά, συνεχίζοντας όμως να μουρμουρίζει. «Είπα και σ' εκείνα τα καημένα, τ' αγόρια μας, να συνεχίσουν το ψάξιμο και να μη γυρίσουν αν δεν σε βρούνε. Τι χρωστούνε τα παιδιά, με λες; Άμα θες πάντως... βελόνι στ' άχυρα γίνεσαι του λόγου σου κι αυτό πολύ με νευριάζει...»

Εκείνος χαμογελάει κρυφά, κολακευμένος αλλά και συγκινημένος συγχρόνως από το ενδιαφέρον και την αγάπη της, που δεν λέει να κοπάσει μετά από τόσον καιρό. Πάνω από είκοσι χρόνια είναι μαζί. Είκοσι δύσκολα μα ευτυχισμένα χρόνια. Γεμάτα κούραση, αγωνίες και φτώχεια, αλλά και γλύκα, τρυφεράδα και θησαυρούς. Τέσσερις πολύτιμους θησαυρούς, ο ένας καλύτερος από τον άλλον. Η λατρεμένη του Φυλλίτσα τού χάρισε τρεις γιους λεβέντες και μια θυγατέρα. Το στερνοπούλι τους, την Ανθή, που στολίζει σαν σπάνιο λουλούδι τον μικρό μπαξέ του σπιτιού και της καρδιάς τους. Που γεμίζει τη ζωή τους με ευωδιές και λαμπερά χρώματα, με γέλια κι ευλογία. Η μικρή, λες και αφουγκράστηκε τους λογισμούς του, εμφανίζεται στην πόρτα του σπιτιού. Καθώς τα μάτια της πέφτουν επάνω του, ένα ευτυχισμένο χαμόγελο ζωγραφίζεται στα χείλη της και τρέχει με ορμή προς το μέρος του.

«Μπαμπάκα μου, ήρθες;»

«Καλά, εσύ δεν ξάπλωσες ακόμη; Είναι περασμένη η ώρα».

«Πώς να με πάρει ο ύπνος που ο νους μου είναι σ' εσένα; Κανείς μας δεν κοιμήθηκε. Από την ώρα που

ήρθαν τ' αδέρφια μου και είπαν πως δεν σε βρήκαν, όλοι αναστατωθήκαμε. Μην το ξανακάνεις αυτό, μου το υπόσχεσαι, μπαμπά μου;» του λέει γεμάτη παράπονο, έτοιμη να βάλει τα κλάματα από την ανακούφιση.

Εκείνος την παίρνει στην αγκαλιά του, καθώς κάθεται στο τραπέζι κάτω από την κληματαριά. Το απαλό φως του φαναριού, που κρέμεται δίπλα στα άγουρα τσαμπιά πάνω από το κεφάλι τους, κάνει τα δακρυσμένα ματάκια της να λάμπουν. Χαϊδεύει γεμάτος τρυφερότητα τα κατάμαυρα, απλωμένα στους ώμους, μαλλιά της. Πόσο το αγαπάει αυτό το χαρούμενο πλασματάκι! Η καρδιά του σφίγγεται όμως σαν θυμάται τη συζήτηση που είχε με τη Φυλλιώ του εψές το βράδυ. *Δεν μπορεί, δεν γίνεται να έβαλε ο τρισκατάρατος στο μάτι το κορίτσι μας. Κάποιο λάθος θα κάνει η Φυλλιώ, μάλλον θα παρανόησε. Από την άλλη όμως... η γυναίκα μου δεν είναι καμιά αλλοπαρμένη, έχει βλέμμα και νου κοφτερό. Αφού λέει πως ο Θανασός έβαλε στο μάτι την Ανθή μας, κάποιο δίκιο θα έχει.*

Ο αρχιεπιστάτης του τσιφλικιού, ο φοβερός και αιμοδιψής Τζούμας, τώρα τελευταία πολύ γυροφέρνει στον μαχαλά και στο σπιτικό τους. «Μην κοιτάς που εσύ λείπεις όλη μέρα στα περβόλια και στους αγρούς, εγώ είμαι εδώ και βλέπω», του έρχονται και πάλι στον νου τα λόγια της γυναίκας του. «Κι εσύ θα διάβαζες τη λαγνεία και τον πόθο στα μάτια του, σαν αντικρίζει την Ανθή μας. Το παιδί δεν καταλαβαίνει

τίποτε, ανίδεο είναι παντελώς απ' αυτά τα πράματα, του χαμογελάει ανυποψίαστο κι εκείνού, του καταραμένου, του τρέχουν τα σάλια. Άμα τον δω να έρχεται προς το σπίτι, φωνάζω την Ανθή δήθεν πως τη θέλω και τη βάζω άρον-άρον μέσα. Τότε να δεις πώς κάνει ο κουτουρντισμένος. Σαν λυσσασμένο σκυλί είναι, σε λέω. Όπου πάω, την παίρνω μαζί μου. Δεν ξέρω πόσο ακόμη θα μπορώ να την προφυλάξω. Θεριού ανήμερου, που παραμονεύει και τριγυρνάει ολημερίς γύρω από το θήραμα, μοιάζει όλο το φέρσιμό του».

Η μικρή βολεύεται στην αγκαλιά του κι εκείνος με κόπο προσπαθεί να διώξει τις άσχημες σκέψεις που του τριβελίζουν τον νου. *Αν είναι δυνατόν, λάθος θα κάνει η Φυλλιώ, δεν γίνονται αυτά τα πράματα. Η Ανθή είναι μόνο δεκατριών χρονών παιδί κι εκείνος έχει πατημένα τα πενήντα. Είναι κατά πολύ μεγαλύτερος ακόμη κι από εμένα.*

Η φωνή της γυναίκας του, που καλεί την κόρη τους, τον βγάζει από τον κυκεώνα στον οποίο τον οδήγησαν οι σκέψεις. Η Ανθή σηκώνεται από τα κουρασμένα γόνατά του και πηγαίνει δίπλα στο μαγειριό να φέρει το πιάτο με το φαγητό, που του είχαν φυλαγμένο. Η Φυλλιώ φέρνει στο τραπέζι το λαγίни με το νερό κι ένα τσίγκινο μαστραπά, καθώς κι ένα κομμάτι ψωμί τυλιγμένο σε μια καρό υφαντή πετσέτα. Οι γυναίκες του σπιτιού τον περιποιούνται κι εκείνος νιώθει βασιλιάς, καθώς σκέφτεται: *Τι παραπάνω να θέλει ο άνθρωπος; Λίγο φαγάκι να χορτάσει την πείνα του, λίγο νερό να δροσίσει τα μέσα του*

κι άπειρη αγάπη να γλυκάνει την ψυχή του. Κι απ' αυτά έχω μπόλικα. Ας είναι ευλογημένος ο Κύριος. Αυτό το αγκάθι να μην είχαμε, τον φόβο του Τζούμα, μόνο αυτό ταραάζει την ήσυχη ζωή μας. Θα προσέχω κι εγώ λίγο παραπάνω, να διαπιστώσω με τα ίδια μου τα μάτια αν είναι αλήθεια όλα αυτά. «Και τότε τι θα κάνεις;» ρωτάει μια φωνή μέσα του κι εκείνος καταπίνει βιαστικά τις μπουκιές, στην προσπάθειά του να την αγνοήσει, όμως η φωνή ακάθεκτη συνεχίζει: «Θα πρέπει να πάρεις θέση και με τον Τζούμα δεν είναι να παίζεις κανείς. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που βρέθηκαν σφαγμένοι και για πιο απλούς λόγους. Ένα όχι να του πεις, φτάνει. Για πότε εμφανίζονται τα σκυλιά του αρχιλήσταρχου του Θεωνά, χαμπάρι δεν παίρνεις. Τακίμασε για τα καλά με τον λήσταρχο ο Τζούμας. Συνεταιριλίκι γερό έχουν, δήθεν μυστικά, μα το ξέρουν ακόμη κι οι πέτρες σ' όλη τη Βολυκή κι ακόμη παραπέρα. Λύνει και δένει σε όλο το δεύτερο πόδι μα και σ' όλη την περιοχή ο Θεωνάς, και κατ' επέκταση κι ο Τζούμας».

Κουνάει το κεφάλι να διώξει τη φωνή, καθώς τα μάτια του στρέφονται γεμάτα αγάπη και έγνοια προς τη μικρή. Την παρατηρεί με προσοχή. Η αλήθεια είναι πως αναπτύχθηκε υπερβολικά πολύ τούτο το καλοκαίρι. Φάνηκε ολοκάθαρα πως γίνηκε γυναίκα. Προσπαθεί να τη δει με τα μάτια του Τζούμα. Δεν του αρέσει αυτό που κάνει, πατέρας είναι και το κοριτσάκι του θα είναι πάντα παιδί στα δικά του μάτια. Όμως για τους υπόλοιπους, και ειδικά τους

άντρες, θα είναι μια γυναίκα ποθητή κατά πώς δείχνουν τα πράματα. Το κορμάκι της πήρε να γεμίζει, άρχισε να στρογγυλεύει στα κατάλληλα σημεία και τα μάτια της κατάμαυρα, σαν ελιές βουτηγμένες σε λάδι, γυαλίζουν γεμάτα σπιρτάδα. Κλείνει τα μάτια, ταραγμένος. Στριφογυρνάει, νιώθει άβολα. Δεν του αρέσει να σκέφτεται έτσι για το παιδί του, όμως αυτή είναι η αλήθεια. Η Ανθή του, μέρα με τη μέρα, γίνεται μια όμορφη, τσουπωτή κοπέλα, γεμάτη τσαχπινιά και είναι σίγουρος πως θα ανάψει πολλές φωτιές κι όχι μόνο στον Τζούμα. Το κορίτσι του είναι θηλυκό με τα όλα του και όσο κι αν θέλει να μην το δει, το πράμα φωνάζει από μόνο του. Τα αγόρια του πάλι, είναι αλλιώςτικα. Σοβαρά, μετρημένα, άντρες σωστοί. Γεροδεμένα παιδιά, με δουλεμένα μπράτσα και πόδια που πατάνε γερά πάνω στη γη που οργώνουν, μαυρισμένα από το λιοπύρι και σμιλεμένα από την αλμύρα του πελάγου και τους αγέρηδες. Από τα μικρά τους χρόνια, μαζί του τα παίρνει στα κτήματα, να τα ψήσει στη δουλειά, να γίνουν άξιοι και δουλευταράδες. Αύριο-μεθαύριο, όταν με το καλό κάνουν τη δική τους οικογένεια, να έχουν τα κατάλληλα χέρια και τις σωστές γνώσεις να τη θρέψουν καλά.

Έχει χαθεί στις σκέψεις και στους λογισμούς του και είναι η ζεστή παλάμη της Φυλλιώς που αρχίζει να του τρίβει απαλά την κουρασμένη πλάτη, που τον επαναφέρει. Βλέπει τη μικρή αντίκρου του, να γέρνει το κεφάλι προς τα μπρος, έτοιμη να παραδοθεί στον ύπνο. Ένα αθώο, νυσταγμένο παιδί.

«Πήγαινε, καλό μου, να κοιμηθείς. Άρχισες να προσκυνάς πάνω στην καρέκλα, αρκετά ξενύχτησες απόψε», της λέει με φωνή που στάζει γλύκα.

Η Ανθή σηκώνεται, τους πλησιάζει και τους δίνει από ένα ζεστό φιλί για καληνύχτα.

«Καλό ξημέρωμα, αστέρι μου», της λέει ο πατέρας.

Η Φυλλιώ χαμογελάει στην κόρη της, ενώ συνεχίζει τις μαλάξεις στον σφιγμένο αυχένα του άντρα της. Όταν το κορίτσι έχει απομακρυνθεί, δεν μπορεί να μην τον ρωτήσει.

«Πέτρα είναι ο σβέρκος σου, Παναγή μου, από την κούραση είναι άραγες ή από τις έγνοιες;»

«Κι απ' τα δυο, γυναίκα. Δεν μου φεύγουν από τον νου, μήτε μια στιγμή, όσα μου είπες. Δεν μπορώ να το χωνέψω. Σίγουρα θα παρερμηνεύσες τις ματιές του Τζούμα», της λέει ψιθυριστά.

Φοβάται να μιλήσει δυνατά, πολλά τα αφτιά που είναι τεντωμένα, έτοιμα να ακούσουν. Κι όχι μόνο των παιδιών τους μα και κάποιων άλλων, κάποιων που ανήκουν στα δουλικά του Τζούμα. Τριγυρνούν μέρα και νύχτα στο χωριό, παρατηρούν και κρυφακούνε, επιδιώκοντας να μάθουν κάποια ενδιαφέρουσα πληροφορία που θα τη μεταφέρουν, με το αζημίωτο φυσικά, στον αφέντη τους.

«Μακάρι να κάνω λάθος, μα είμαι πολύ σίγουρη πλέον. Σήμερα έπρεπε να τον δεις».

«Ήρθε πάλι;»

«Κάθε μέρα περνάει πια και μια και δυο και τρεις φορές. Σήμερα ακολούθησε τα παιδιά ίσαμε τον για-

λό. Πέρασε ο Παυλής να τους πάρει το απόγευμα να πάνε να ρίξουν τα δίχτυα και φαγώθηκε η θυγατέρα σου να πάει μαζί τους».

«Γιατί πήγαν τα παιδιά; Ο Αναστάσης πού είναι;»

«Πιάστηκε πάλι. Βήμα δεν μπορεί να ρίξει. Σε ψάχναμε να πας να του τραβήξεις λίγο τη μέση, μπας και σηκωθεί».

«Ξεκούραση θέλει, όχι τράβηγμα. Είναι και η υγρασία, βλέπεις, που δεν τον βοηθάει καθόλου. Σακατεύτηκε κι αυτός ο έρμος, μια ζωή μέσα στα θαλασσόνερα και στ' αγιάζι. Να πηγαίνουν τα παιδιά να βοηθάνε τον Παυλή, όσες μέρες κι αν χρειαστεί. Να μείνει ζαπλωμένος ο Αναστάσης. Να αμολήκει το σταυρί του, να πάρει λίγο τα πάνω του ο άνθρωπος. Αύριο, με το που θα φέξει, θα πάω να τον δω και να του μιλήσω. Να του δώσω να καταλάβει πως ίσαμε να γιάνει, δεν πρέπει να σκοτίζεται για τη δουλειά, όλοι θα βάλουμε ένα χεράκι να τον βοηθήσουμε».

Ο Αναστάσης Χαρίτος είναι συνομήλικος του Παναγή και φίλος του καρδιακός. Χρόνια ασχολείται αποκλειστικά με το ψάρεμα κι απ' αυτή τη δουλειά συντηρεί την οικογένειά του. Έχει μια μικρή βάρκα που κάποτε οραματιζόταν να την κάνει καΐκι, όμως τώρα πια το έχει πάρει απόφαση πως ποτέ δεν θα το καταφέρει, ας όψεται ο Δελής, που ακόμη και το πέλαγος του ανήκει. Το ένα τέταρτο από κάθε ψαριά πάει στο κονάκι, να τρώει ο μπένς και οι μπιστικοί του. Ο δεκαεπτάχρονος Παυλής, ο μοναχογιός του Αναστάση και της Παγώνας, είναι ίσα στην ηλικία με

τον μεσαίο γιο του Παναγή, τον Κοσμά. Και είναι κι αυτοί αχώριστοι από τα μικρά τους χρόνια, όπως και οι πατεράδες τους. Μα και τα άλλα παιδιά του Παναγή, ο εικοσάχρονος Γιωργής και ο δεκαπεντάχρονος Μανώλης, είναι αγαπημένοι με τον Παυλή και σαν αδελφό τον λογαριάζουν. Ακόμη και η Ανθή, που είναι η μικρότερη και μάλιστα κορίτσι, δεν ξεκολλάει από δίπλα τους. Ένα κι ένα με τα αγόρια. Της έμαθε ο Παυλής να κωπηλατεί κι από τότε συνεχώς τον παρακαλεί να την πάει μια βόλτα στον γιαλό κι εκείνος χατίρι δεν τολμάει να της χαλάσει, μιας και χρόνια τώρα είναι η αδυναμία του. Η καμωματού μικρή και τ' αγόρια είναι τ' αδέρφια που δεν απέκτησε ποτέ. Η έγνοια για τον Αναστάση απέσπασε για λίγο την προσοχή του Παναγή από τις δυσάρεστες σκέψεις, μα δεν πέρασε πολλή ώρα και ο νους του γύρισε πάλι στον Τζούμα και στις κολασμένες βλέψεις του.

«Και τι κάνουμε τώρα, κυρά; Πώς θα καταφέρουμε να κρατήσουμε τα χέρια του μακριά από το μπουμπούκι μας; Άμα του μπει να τη μαγαρίσει, τίποτε δεν τον σταματά, το ξέρεις καλά και τότε... θα γίνει φονικό. Κι ό,τι είναι να γίνει, πρέπει να το κάνω εγώ. Το δικό μου κεφάλι σκοπεύω να βάλω στον ντορβά, γιατί άμα το μάθουνε τ' αγόρια και ειδικά ο Γιωργής, που είναι αφύς, θα τονε φάει και θα φάει μαζί και τα νιάτα του στη φυλακή, το παλικάρι μας».

«Παναγιά μου, Θεός φυλάξοι! Μην μου βάζεις τέτοιους λογισμούς στον νου. Δεν κοιμάμαι που δεν κοιμάμαι, θέλεις να μ' αποτελειώσεις;»

«Όλα πρέπει να τα σκεφτούμε και να τα λογαριάσουμε. Απ' ό,τι μου λες, δεν έχουμε και πολύ χρόνο στη διάθεσή μας».

«Το ξέρω, από ώρα σε ώρα μπορεί να γίνει το κακό. Προσπαθώ με τρόπο να την προφυλάξω, να της πω απ' έξω-απ' έξω να φυλάγεται, μα από την άλλη, δεν θέλω και να την τρομοκρατήσω. Παιδί είναι, άμα αλλιάξει το φέρσιμό της, ίσως υποψιαστεί πως κάτι ειπώθηκε και τότες ποιος τον πιάνει τον τρισκατάρατο».

«Τι μας μένει, λοιπόν, να κάνουμε; Να τα μαζέψουμε και να φύγουμε από αυτόν τον τόπο; Και να πάμε πού;»

«Πουθενά δεν πρόκειται να πάμε. Άλλο σκέφτηκα».

«Τι σκέφτηκες;» ρωτάει γεμάτος ελπίδα. Έχει απεριόριστη εμπιστοσύνη στην κρίση και τη λογική της γυναίκας του. Πότε της δεν έπεσε έξω η Φυλλιώ κι όποτε την άκουσε, δεν το μετάνιωσε.

«Σαν ξημερώσει με το καλό, εσύ θα πας στου Αναστάση κι εγώ στο κονάκι».

«Τι να κάνεις στο κονάκι; Δεν πιστεύω να θες να μιλήσεις στον μπέν; Ή μήπως στην αφέντρα; Φωτιά θα ανάψεις, σου λέω, άσ' το καλύτερα. Όλα εις βάρος μας θα γυρίσουν εξάλλου. Ο Τζούμας είναι το δεξί του χέρι κι εκείνού το μέρος θα πάρει, όπως και να το κάνουμε».

«Άσε τους αυτούς, το ξέρω πως δεν πρόκειται να βρούμε το δίκιο μας, στην κυρα-Σεβαστή θέλω να μιλήσω».

Η Σεβαστή γεννήθηκε και μεγάλωσε μέσα στο κονάκι. Ήταν το πιο έμπιστο πρόσωπο που είχαν οι Δελήδες σε όλον τον κάμπο. Εδώ και πολλά χρόνια ήταν η οικονόμος κι αυτή αποφάσιζε για όλα τα λειτουργικά του αρχοντικού. Πάντα ήταν δίκαιη και μετρημένη στα λόγια και στις πράξεις. Όλοι οι κολίγοι, όταν τα έβρισκαν πραγματικά δύσκολα, σ' αυτήν έτρεχαν για συμβουλές και βοήθεια, κι εκείνη με τον τρόπο της κανέναν δεν άφηνε δυσαρεστημένο. Δεν παντρεύτηκε ποτέ και δεν έκανε δική της οικογένεια, παρ' όλο που από νιάτα κι ομορφιά δεν υστερούσε σε τίποτε από τις άλλες γυναίκες. Μα έτσι τα έφερε η μοίρα, κύλησε η ζωή χωρίς να το καταλάβει κι έμεινε εκεί να υπηρετεί στο κονάκι. Είχε περίπου ίδια ηλικία με τη μάνα της Φυλλιώς κι όταν εκείνη έμεινε χήρα με τρία μικρά παιδιά, της στάθηκε όσο μπορούσε. Πολύ τακτικά την καλούσε σαν παραδουλεύτρα στο αρχοντικό κι έτσι μπορούσε η γυναίκα να εξοικονομήσει ένα κομμάτι ψωμί γι' αυτήν και τα ορφανά της. Η μικρή Φυλλιώ, μαζί με τα μικρότερα αδέρφια της, ώρες ατέλειωτες καθόταν έξω από το κονάκι, περιμένοντας τη μάνα να αποσώσει τη δουλειά και να γυρίσουν στο σπιτάκι τους. Να είναι σιμά της και συγχρόνως μακριά. Μακριά από τα πόδια της για να κάνει σωστά τη δουλειά της, μα και τόσο κοντά ίσα να νιώθουν την αύρα της τα μικρά και να μην κλαψουρίζουν όλη την ώρα. Τι δύσκολα χρόνια!

Όταν τα σκέφτεται η Φυλλιώ πονάει, πονάει πολύ. Ο μικρός, πάντα πεινασμένος, της ζητούσε

φαί, λέγοντας πως πονούσε η κοιλίτσα του κι εκείνη κωνόταν μέσα στα βάτα, να μαζέψει λίγα βατόμουρα. Μάτωνε, τα αγκάθια τρυπούσαν το τρυφερό κορμάκι της, μα εκείνη έμπαινε ακόμη πιο βαθιά μέσα στον αγκαθωτό θάμνο. Να φτάσει εκεί που δεν έφτανε χέρι ανθρώπου, να μαζέψει και τους πιο απομακρυσμένους καρπούς, να ξεγελάσει την πείνα του αδελφού-λη της. Γυρνούσε κοντά τους καταματωμένη, με λίγα βατόμουρα στη χούφτα. Έδινε ένα-δυο στον μεσαίο, που ήταν πάντα βολικός, και όλα τ' άλλα στον μικρό. Για εκείνη μήτε ένα δεν κρατούσε. Εκείνη άντεχε, ήταν μεγάλη. Ήταν έξι χρονών, σκεφτόταν βουρκωμένη με την κοιλιά να διαμαρτύρεται μονίμως. Ο μικρός γουργούριζε και γλειφόταν ευχαριστημένος και η Φυλλιώ ένιωθε ευτυχισμένη, χορτάτη. Έπειτα άρχιζε κι αυτή να γλείφει τα γρατζουνισμένα χέρια, γιατί είχε ακούσει από τους παλιούς πως το σάλιο γιατρεύει τις πληγές. Κι όπου δεν έφτανε εκείνη, τη βοηθούσε το μεσαίο αδελφάκι της, που έγλειφε, κλαίγοντας και συμπονώντας τη λαβωμένη αδελφή. Σαν πληγωμένα ζώακια που πάσχιζαν με νύχια και με δόντια να κρατηθούν στη ζωή. Και τα κατάφεραν. Με τη βοήθεια του Θεού, της μάνας τους, ας είναι αναπαυμένη εκεί που βρίσκεται, και της κυρα-Σεβαστής που συχνά-πυκνά όλο και κάτι τους φίλευε στα κρυφά. Εικόνησμά την έχει μέσα της τη Σεβαστή η Φυλλιώ και σ' αυτήν έχει σκοπό να μιλήσει.

ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ

Ο νους της Ανθής έχει μείνει φυλακισμένος, μην μπορώντας να ξεφύγει. Η λογική είναι σαν να μην υπάρχει τούτη την ώρα, έχει παραγκωνισθεί τελείως από το φριχτό βίωμα. Ξαφνικά κατακλύζουν τη σκέψη της τα λόγια του. Γρύλιζε το τέρας και της έλεγε πως αυτή τον ξεσέκωσε με τα κατώματά της.

Λες; Λες όντως να φιαίω εγκώ για ό,τι έγινε;

Έπρεπε να εξαφανιστεί. Να βάλει ένα τέλος σε αυτό το μαρτύριο. Κανείς δεν έπρεπε να μάθει. Κανέναν δεν μπορούσε να αντικρύσει ξανά.

Μέσα από τον φόβο, τις αναμνήσεις και τα πρόσωπα που αναπάντεχα εμφανίζονται μπροστά της, η Ανθή θα κληθεί να ξεχάσει το πονεμένο της παρελθόν και να ζήσει της ζωής τα πολύτιμα, μέχρι τη στιγμή που όλα πάλι θα γίνουν συντρίμια.

Πόσο ακόμα από την ψυχή της να δώσει;
Πόσο πόνο να αντέξει; Πόσο φόβο ν' αντιμετωπίσει;

ΕΞΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΛ0093

ISBN 978-618-5713-65-2

9 786185 713652 >